

PATVIRTINTA

Vilniaus r. Nemėžio šv. R. Kalinausko
gimnazijos direktoriaus

2017 m. rugpjūčio 31 d. įsakymu Nr. V-341.1

**VILNIAUS R. NEMĖŽIO ŠV. RAPOLO KALINAUSKO GIMNAZIJA
SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
GIMNAZIJOJE TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus r. Nemėžio šv. Rapolo Kalinausko gimnazijos tvarkos aprašo (toliau – Tvarkos aprašas) tikslas – sukurti saugią, mokinio asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką gimnazijoje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas gimnazijoje susijęs su emocine mokinių, mokyklos darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų, įtėvių) (toliau – mokyklos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais.

2. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą individualiu klasės, mokyklos, šeimos lygmeniu gimnazijoje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų;

4. Visi gimnazijos bendruomenės nariai turi būti supažindinti su gimnazijos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka. Mokiniai bei mokinių tėvai (globėjai, rūpintojai, įtėviai) su tvarka, reglamentuota apraše, turi būti supažindinti tėvų susirinkimo metu ir patvirtinti tai savo parašu.

5. Pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6.1. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui;

6.2. patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.2.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, uėjimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.2.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.2.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.2.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.3. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas;

6.4. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

6.5 patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai);

6.6. patyčių stebėtojas – asmuo, matantis ar žinantis apie patyčias;

6.7. patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis gimnazijos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų, įtėvių) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

6.8. patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus, įtėvius);

6.9. patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena – patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo ir kitais įstatymus įgyvendinančiais teisės aktais.

II SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA GIMNAZIJOJE

8. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėsena rūpinasi gimnazijos vadovas, Vaiko gerovės komisijos sudaryta Vykdyto grupė, klasių vadovai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, o jos vykdyje dalyvauja visi gimnazijos bendruomenės nariai.

9. Gimnazijos vadovas yra atsakingas už gimnazijos Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio gimnazijos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą gimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

10. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau kaip 3 atsakingi asmenys, sudarantys smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo grupę (toliau – Vykdyto grupė). Gimnazijos vadovas Vykdyto grupės nariais paskiria 3 ar daugiau Vaiko gerovės komisijos narius, kurie kasmet:

10.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės vaikų apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

10.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų ar direktoriaus pavaduotojų ugdymui dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie smurtą, patyčias ir atlieka jų analizę;

10.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

10.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

10.5. teikia siūlymus gimnazijos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gimnazijoje, gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

10.6. teikia siūlymus gimnazijos vadovui dėl gimnazijos Tvarkos aprašo tobulinimo;

10.7. atlieka kitus gimnazijoje Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

11. Klasės vadovai su direktoriaus pavaduotojais ugdymui kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą, patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius,

koordinuojančius vykdymo Tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIOJE

12. Visais įtariamų ir realių smurto, patyčių atvejais kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:

12.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą, patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

12.2. primena vaikui, kuris tyčiojasi, gimnazijos nuostatus ir elgesio taisykles;

12.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus, tėvius) ar gimnazijos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

12.4. informuoja klasės vadovą ar direktoriaus pavaduotoją ugdymui apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias;

12.5. tiesiogiai informuojant vieną iš Vykdyto grupės narių apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias (ar elektronines patyčias), kartu pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (Priedas Nr. 1).

13. Klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

13.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių atvejis;

13.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus, tėvius), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

13.3. vykdo tolesnę patyčių situacijos stebėseną;

13.4. užpildo pranešimo apie patyčias formą; ją perduoda Vykdyto grupės pirmininkui ar socialiniam pedagogui.

14. Užpildytą formą priėmęs asmuo (Vykdyto grupės pirmininkas ar socialinis pedagogas) imasi spręsti patyčių atvejį.

14.1. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja Vykdyto grupės posėdį, o prireikus ir Vaiko gerovės komisijos posėdį.

15. Vykdyto grupė ar Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:

15.1. numato veiksmų planą (Priedas Nr. 2) (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais, tėvais), klasės mokiniais, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus, tėvius); esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

15.2. informuoja gimnazijos vadovą apie esamą situaciją;

15.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

16. Gimnazijos bendruomenės nario, įtarusio patyčias ar liudijusio patyčių atvejį, gavusio apie jas pranešimą, veiksmai:

16.1. kreipiasi į mokinio, patyrusio patyčias, klasės vadovą, kuris imasi veiksmų, numatytų Tvarkos apraše.

17. Socialinis pedagogas, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

17.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto, patyčių atvejis;

17.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus, tėvius), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

17.3. užpildo pranešimo apie patyčias formą; ją perduoda Vykdyto grupės pirmininkui.

18. Vaikui pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti gimnazijos vadovą, kuris imasi gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

19. Administracijos atstovui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar techniniam darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti gimnazijos

vadovą, o pastarasis imasi gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

20. Gimnazijos vadovas, sužinojęs apie gimnazijos darbuotojo patiriamas patyčias arba gimnazijos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių.

21. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius gimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar mokytojų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

23. Tvarka skelbiama gimnazijos internetinėje svetainėje ir skelbimų lentoje.

Vilniaus r. Nemėžio šv. Rapolo Kalinausko gimnazija
Pranešimas apie patyčias

(data) Nr. _____
(Patyčių registracijos žurnale)

I. Bendrieji duomenys

Patyčios įvyko (data, val.)	
Kur įvyko patyčios	
Kas praneša apie patyčias	
Patyčių forma (apibraukti arba įrašyti)	
Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, ujamimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir pan.	
Fizinės: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkalbinėjimas, turtinė žala (svetimų daiktų pasisavinimas, tyčinis sugadinimas) ir pan.	
Socialinės: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir pan.	
Elektroninės: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant suteršti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir pan.	
Sudėtinės: elgesio formos, kurios apima žodinius ir fizinius veiksmus (pvz., reketas, vertimas daryti tai, ko vaikas nenori).	
Kita:	
Smurto forma (apibraukti arba įrašyti)	
fizinis smurtas: faktinę ar potencialią fizinę žalą sukeliantys veiksmai, sąveikos tų asmenų, kurie yra atsakingi už vaiką, turi jo pasitikėjimą ar santykinę valdžią ir kontrolę.	
seksualinis smurtas: vaikų ir paauglių įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nėra pakankamai subrendę, kurią nepilnai suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kuri pažeidžia socialinius tabu ir kurią tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ar gauti su šia sritimi susijusį pelną.	
emocinis smurtas: judėjimo laisvę apribojantys veiksmai, nuvertinimo, menkinimo, žeminimo, šmeižto, grasinimo, gąsdinimo, atskyrimo, kvailinimo ar kitokie ne fizinio kontakto priešiški elgsenos modeliai, sukeliantys ar sudarantys sąlygas sukelti žalą vaiko fizinei, emocinei, psichinei, dvasinei, moralei ar socialinei sveikatai ir vystymuisi. Šie veiksmai yra sąmoningai atliekami asmens, turinčio tiesioginę valdžią, galią vaiko atžvilgiu ar vaiko pasitikėjimą.	

II. Duomenys apie patyčių dalyvius

Asmens, patyrusio patyčias, vardas, pavardė (jei mokinys, nurodoma ir klasė)	
Asmens(ų), kuris(ie) tyčiojosi, vardas, pavardė (jei mokinys, nurodoma ir klasė)	
Asmens(ų), stebėjusio(ių) patyčias, vardas, pavardė (jei mokinys, nurodoma ir klasė)	

III. Stebėtojo įvykio aprašymas

--

VEIKSMŲ PLANAS

Pastebėjus patyčias	1. Prieiti prie skriaudžiančio vaiko ir aiškiai, tvirtu tonu liepti liautis. 2. Įvertinti skriaudžiamo vaiko būklę. 3. Įvardinus netinkamą elgesį, priminti, kad tokie veiksmai gimnazijoje netoleruojami. 4. Įspėti skriaudėją apie pasekmes.
Su asmeniu patyrusiu patyčias	1. Išklausti. 2. Palaikyti. 3. Informacijos surinkimas. 4. Aptarti veiksmus, kaip išvengti patyčių. 5. Aptarti kaip elgtis, jei patyčios kartojasi. 6. Išsiaiškinti, kam vaikas norėtų, galėtų pasipasakoti apie patiriamas patyčias. 7. Rekomenduoti veiklas, kuriose surastų bendraminčių. 8. Stebėjimas nukentėjusio, kaip jam sekasi bendrauti klasėje, valgykloje ar kitose mokyklos vietose. 9. Informuoti tėvus (globėjus, rūpintojus, įtėvius).
Su asmeniu, kuris tyčiojasi	1. Aiškios elgesio ribos (norima keisti jo elgesį, o ne jį patį). 2. Išklausti, kas nutiko, kas išprovokavo tokį jo elgesį. Ramiu, nepakeltu tonu įvardinti, kad tai yra patyčios. 3. Pasakyti, kad toks jo elgesys kitam asmeniui sukelia nemalonias emocijas. 4. Paaiškinti, kas blogai jo elgesyje. 5. Kartu išsiaiškinti, kas yra patyčios. 6. Informuoti, kad kiekvienas pastebėtas patyčių atvejis bus nagrinėjamas. 7. Paaiškinti jo elgesio pasekmes (mokyklos vadovų, tėvų informavimas ir pan.)
Su stebėtojais	1. Aiškinti, kad negali likti abejingi, matydami vykstančias patyčias: bandyti sustabdyti; nueiti į šalį; nesijuokti; pranešti suaugusiems.
Su patyčių dalyvių tėvais	1. Informuoti tėvus (globėjus, rūpintojus, įtėvius). 2. Jei tėvai nereaguoja arba reaguoja neadekvačiai, rekomenduoti specialistų pagalbą.
Mokytojams	1. Mokytojo elgesio pavyzdys. 2. Aiški mokytojo pozicija dėl patyčių. 3. Darbo grupės suformavimas veiksmų koordinavimui, patyčių vertinimui. 4. Informacijos rinkimas (apklausos, anketos).

		5. Problemų sprendimo planavimas. 6. Gimnazijos bendruomenės informavimas. 7. Vietų, kuriuose vyksta patyčios, stebėjimas (budėjimas pertraukų metu).
Klasei (kolektyvui)		1. Bendras klasės taisyklių sukūrimas. 2. Sistemingas netinkamo elgesio stabdymas. 3. gero elgesio skatinimas. 4. Bendradarbiavimo su mokiniu, patyrusiu patyčias, skatinimas.
Kitiems darbuotojams	mokyklos	1. Prieiti prie skriaudžiančio vaiko ir aiškiai, tvirtu tonu liepti liautis. 2. Įvertinti skriaudžiamo vaiko būklę. 3. Įvardinus netinkamą elgesį, priminti, kad tokie veiksmai gimnazijoje netoleruojami. 4. Įspėti skriaudėją apie pasekmes. 5. Informuoti direktoriaus pavaduotojus ugdymui ar socialinį pedagogą.